



KINCS, AMI NINCS

GONDOLATOK A MINŐSÉGALAPÚ HAZAI SZÉNAKERESKEDELEMRŐL

Dr. Orosz Szilvia
Állattenyésztési
Teljesítményvizsgáló Kft.

Ezen a nyáron inkább az ellátás biztosítása a kérdés. Nem lesz elég széna idén. De még ebben a helyzetben sem szabadna megfeledkeznünk a minőségről. Miért vesszük meg a szalmához hasonló táplálóértékű szénát ugyanazon az áron, mint a jó minőségű szénát?

A betakarításban gyakran csak egy hét a különbség. Nem érné megfizetni ezt az egy hetet? Ezek a kérdések már a jövő évet érintik, de ha most elkezdünk erről beszélni, akkor talán tavaszra eredménye is lesz.

Biztonságban van a hazai rétiszéna-ellátás?

A klímaváltozás, a meleg, az eső hiánya rendkívüli mértékben sújtja a gyeppárazatot. A nem öntözött gyepterületek hozama, állatteltartó képessége várhatóan tovább fog csökkenni a következő évtizedekben a nyári középhőmérséklet emelkedésével és a szárazság fokozódásával. A klímaváltozás miatt sokkal fontosabb lesz a gyeppápolás: a karbantartott, jó tápanyag-ellátottságú, mély és vitális gyökérrendszerű, ezért jobb vízgazdálkodású gyepterületek fenntartása. De stabil mennyiséget csak a gyepterületek növelése mellett lehet majd biztosítani. Nem lesz elég réti széna. Tehát egyre drágább lesz a réti széna. A gyenge energiatartalmú is? Igen, az is. A drágább réti széna lehetne jobb minőségű? Igen. Mi szükséges ehhez? Piaci környezetben a fogyasztó igénye jelenti az elsődleges kényszert és nyomást a termelőn. Tehát az értő és igényeket támogató kereslet szemléletet formálhatna a réti széna piacán.



Hazai szénáink minősége és gazdasági értéke

RFQ – rétiszéna: Szomorú a helyzetkép. Réti szénáink 5%-a éri el azt a minőséget, amit az USA-ban elfogadhatónak ítélnék. De tejelő tehénnek már nem adnák, mert annyira rostos, nehezen emészthető. Az ún. RFQ-érték (relatív takarmányminőség) a hazai szénákra átlagosan 64 pontszámú, ami az igen gyenge minőség alatti tartományt képviseli! Az RFQ-pont alapú nemzetközi rétiszéna-értékelést az 1. táblázatban látják. A réti széna ilyen mértékű elhanyagolása már kifejezetten pazarlás, mértékét pedig elfogadhatatlannak tartom (300.000-500.000 ha – potenciálisan 1.000.000 tonna réti széna).

RFV – lucernaszéna: A lucernaszénánál sem sokkal jobb a helyzet. Az ún. RFV-érték (relatív takarmányérték) a lucernaszéna minősítésére használt nemzetközi szabvány. Ezen érték alapján lucernaszénáink több, mint 90%-át az USA-ban nem adnák nagyigényű, termelő állatoknak. A minimum 150 RFV-értékkel rendelkező lucernaszénáink aránya mindössze 9%

(10 év átlagában). Az RFV-pont alapú nemzetközi lucernaszéna-értékelést a 2. táblázatban látják.

1. táblázat A rétiszéna RFQ szerinti nemzetközi értékelése (Undersander, 2003)

RFQ pont	Minőség	Célállomány
140-160	KIVÁLÓ	tejtermelő tehén laktációjának első 3 hónapja; tejhasznú borjú
125-150	JÓ	tejtermelő tehén laktációjának utolsó 200 napja; üsző: 3-12 hó;
115-130	KÖZEPES	üsző: 12-18 hó; anyatehén és borja
100-115	GYENGE	szárazonálló tehén; üsző: 18-24 hó esetében ez a minimum
100 alatt	IGEN GYENGE	nem ajánlott

2. táblázat A lucernaszéna RFV szerinti nemzetközi értékelése

RFV pont	Minőség	Célállomány
>185	TOP	termelő tehénnek
170-185	PRÉMIUM	
150-169	JÓ	
130-149	KÖZEPES	legfeljebb növendéknek
<130	GYENGE	

A minőség gazdasági jelentősége

A jó minőségű réti széna abrakot spórol meg nekünk. Egy húsmarha napi adagjában 5 kg jó minőségű réti szénával 1 kg kukorica vagy (több, mint) 1 kg árpa spórolható meg energialeapon a gyenge minőséghez képest. Fehérjealapon számolva a jó és a gyenge minőség közötti különbség 1 kg búzakorpa vagy 0,5 kg extrahált napraforgó vagy 0,8 kg száraz CGF (5 kg réti szénát etetve naponta állatonként). Juhok esetében kérem elfelezni az értékeket, és máris látjuk az elvesztett haszon értékét!

Egy ló napi adagjában a 10 kg jó minőségű réti széna és 10 kg gyenge minőségű réti széna között több mint 1,4 kg zab a különbség, energialeapon számolva.

Fehérjealapon pedig kb. 2-2,5 kg/nap zab. Vagy 1,5 kg/nap búzakorpa az a különbség, amit meg kell vennünk, ha gyenge minőségű a réti szénánk. Ezért kellene a táplálóértéket és a fehérjetartalmat is figyelembe venni, amikor lovainknak szénát veszünk.



Hazai szénáink higiéniaja

Ha a bálák decemberben még kinn vannak a tarlón, ne csodálkozzunk, ha vastag, feketére rohadt bálatalpa van, a palástja pedig penészes. Ha nem gondozzuk a talajt, hepehupás a pocoktúrástól, akkor pedig poros lesz a széna.

Ha alacsony tarlóval vágjuk vagy poroz a rendterelő-rendképző, akár 2%-kal is növelhetjük a széna



hamutartalmát. A föld még szárazon is tartalmazhat olyan kórokozó baktériumokat, illetve azok spóráit, melyek kicsírázva az állat szervezetében, megölheti a lovat, juhot, marhát egyaránt.

A tárolással is vannak problémák, mert a szabad ég alatt való, takarás nélküli tárolás növeli a penészedés mértékét és a gombatoxinok kockázatát a bálák hengerpalástján. A mikotoxinok pedig számos betegség okozói (csökkent étvágy, álivarázás, csendes ivarázás, petefészekciszták, vetélés). Tehát a széna higiénája is fontos tényező.



Réti vagy lucernaszéna?

A lucernaszéna nehéz, törődős, tapasztalatot igénylő technológia a réti szénához képest. Nem véletlenül mondjuk a lucernát a tömegtakarmányok királynőjének. Kényes. Aki nem akar vonódott lucernával éjszaka vagy hajnalban a lucernatáblán dolgozni, számoljon a gyenge lucernaszéna-minőséggel. Ha szárazon mozgatjuk a lucernát, a levél egy része leperreg, elveszítjük a legértékesebb részét a növénynek. Ezért a réti széna reneszánszát éli, újra felfedezték. Mert könnyebb vele dolgozni, nem pereg a levele, nappal is lehet mozgatni, bálázni, jól kérődzik rajta a tehén, a húsmarha, a juh.

Hagyjuk tehát el a lucernaszénát? Ez képezze minden telepen meggondolás tárgyát: ahol tudnak 150 feletti RFV pontszámú lucernaszénát jó hozammal csinálni, ott maradjon meg. Ahol a minőség nem tartható, ott olcsóbban eladva kérdéses a megtérülés. Saját, jól tejelő termelő állománynak pedig nem javaslom. Extenzíven tartott húsmarhával, juhval azonban még jól hasznosítható a közepes minőségű lucernaszéna.

A gyengébb minőség már ott sem kifizetődő. Széna helyett lehet lucernaszilázst/szenázst készíteni, ami segít a betakarítástechnológiában, könnyebben elkészíthető, kisebb lesz a veszteség. Ahol azonban már nincs megfelelő hozam a nyári meleg és aszály miatt, mert kisül a tábla, ott kérem nincs választási lehetőség. Az Alföld egyre nagyobb területe kerül ebbe a kategóriába.

Amíg a lucernatábla kiszántható, addig a gyep velünk marad. Tehát valamit kell kezdenünk ezzel a lehetőséggel. Ott a fű, amiből lehet szénát készíteni, akár szenázsolni is lehet húsmarhának, juhnak. Egyre fájdalmasabb örökségünk.

Summa summárum, szegény gazdagok vagyunk, ha nem használjuk ki a Kárpát-medence nyújtotta lehetőségeket és nem próbálunk meg hatékonyabban, gondosabban, kevesebb veszteséggel szénát termelni és igényesen, értő módon réti szénát vásárolni!

